

**A Magyar Nemzeti Bank elnökének
11/2009. (II. 27.) MNB
rendelete**

**a tőkepiacról szóló törvény szerinti központi szerződő fél tevékenységet végző
szervezet szabályzataira vonatkozó követelményekről**

A Magyar Nemzeti Bankról szóló 2001. évi LVIII. törvény 60. §-a (3) bekezdésének d) pontja alapján fennálló jogkörömben eljárva a következőket rendelem el:

**I. FEJEZET
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK**

1. §

E rendelet hatálya a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvény (a továbbiakban: Tpt.) 5. § (1) bekezdés 83. pontja szerinti központi szerződő fél tevékenység végzésére jogosító engedéllyel rendelkező szervezetre (a továbbiakban: központi szerződő fél) terjed ki.

2. §

E rendelet alkalmazásában

- a) *biztosítékszámítási időszak*: a központi szerződő fél által két, egymást követően végzett egyéni biztosíték megállapítás időpontja közötti időtartam,
- b) *elszámolási rendszer*: a Tpt. 5. § (1) bekezdésének 36. pontja szerinti együttműködési forma,
- c) *garanciavállalási szolgáltatás*: a Tpt-ben meghatározott központi szerződő fél tevékenység keretében a kiegyenlítésért történő kötelezettségvállalás,
- d) *likvid eszköz*: szabad felhasználású számla- vagy készpénz, a bármikor értékesíthető értékpapír és a visszavonhatatlan, feltétel nélkül azonnali fizetést ígérő bankgarancia,
- e) *rendkívüli helyzet*: olyan különleges eljárást igénylő helyzet, amelynek során a központi szerződő fél tevékenysége lebonyolításának folyamata a szabályzatban foglalt normál üzleti rendtől eltérő,
- f) *szabályzat*: a központi szerződő fél tevékenység végzéséhez szükséges azon szabályzatok, vagy a szabályzatok azon része, amely az e rendeletben előírt szabályokat tartalmazza és a központi szerződő fél ügyfelei számára hozzáférhető,
- g) *szokásos piaci árelmozdulás*: tőzsdéi termékek múltbeli áralakulásának függvényében várható árváltozások.

II. FEJEZET ÁLTALÁNOS SZABÁLYOK

3. §

(1) A szabályzat oly módon határozza meg a felek jogait és kötelezettségeit, az eljárási rendet, hogy abból a központi szerződő fél, valamint a központi szerződő fél által garantált ügyletek elszámolását végző elszámolási rendszer szolgáltatásainak igénybe vételével járó jogi, pénzügyi és működési kockázatok egyértelműen és világosan megállapíthatóak legyenek.

(2) A központi szerződő fél szabályzatában meghatározza:

- a) a központi szerződő fél működésének célját, alapelveit, a tevékenységét szabályozó nyilvános dokumentumokat,
- b) a központi szerződő fél ügyfelei által viselt jogi, pénzügyi és működési kockázatokat, valamint ezen kockázatok kezelésére rendelkezésre álló eszközzel rendelkező rendszert,
- c) a központi szerződő fél tevékenységre vonatkozó szabályokat, illetve megállapodásokat, különösen azokat, amelyek a központi szerződő fél által garantált ügyletek elszámolásába bekapcsolódó külföldi székhelyű résztvevők miatt, a központi szerződő fél szolgáltatásainak igénybe vételével járó jogi kockázatokat vagy azok kezelésének a rendjét érintik,
- d) a központi szerződő fél által garantált ügyletek elszámolási és kiegyenlítési folyamatának maradéktalan és zavartalan végrehajtását elősegítő, abban közreműködő egyéb szervezetekkel, ideértve különösen a Tpt. alapján kiszervezett szolgáltatást végzőkkel, a Tpt. szerinti elszámolóházi tevékenységet végzőkkel, a központi értéktárral való együttműködés rendjét,
- e) a rendkívüli helyzetre vonatkozó feltételeket, szabályokat,
- f) a reklamációs ügyintézés módját és határidejét, ami alkalmanként nem lehet hosszabb, mint 15 munkanap,
- g) a szabályzatok közzétételének módját, a szabályzatokhoz, illetve azok módosításához az észrevételek megtételének módját, határidejét.

III. FEJEZET A GARANCIÁVÁLLALÁS SZABÁLYAI

Általános szabályok

4. §

(1) A garanciavállalás igénybe vételének feltételeit, valamint a garanciavállalás megszüntetésének, illetve megszűnésének feltételeit a központi szerződő fél szabályzatában határozza meg.

(2) A garanciavállalás feltételeit a központi szerződő fél oly módon határozza meg, hogy azok biztosítsák a központi szerződő fél ügyfelei számára a garanciavállalás nyílt, megkülönböztetés nélküli igénybe vételét.

(3) A (2) bekezdéstől eltérően a garanciavállalást a központi szerződő fél abban az esetben tagadhatja meg, ha a garanciavállalás az adott ügyfél esetében olyan többletkockázatot jelent, amely veszélyezteti a garanciavállalás, illetve az elszámolási rendszer megbízható és hatékony működését.

(4) Amennyiben a csatlakozási kérelem a (3) bekezdésben foglaltak betartása mellett elutasításra kerül, arról és az elutasítás okáról a központi szerződő fél írásbeli értesítést küld a garanciavállalást igénybe venni szándékozóknak.

(5) A szabályzat meghatározza a (4) bekezdés szerinti írásbeli értesítés elküldésének határidejét és az elutasítással szembeni jogorvoslati eljárás részletes szabályait.

(6) Az 5. § (3) bekezdése szerint meghatározott garanciavállalási szolgáltatási szinthez kapcsolódóan az azonos szinthez tartozó ügyfelekkel szemben azonos minimálisan szükséges követelményeket kell támasztani.

(7) A szabályzat meghatározza

a) a piacokat, illetve ügylettípusokat, amelyek kiegyenlítéséért a központi szerződő fél garanciát vállal,

b) piaconként, illetve ügylettípusonként a garanciavállalás alapjául szolgáló elszámolási pozíciók típusát,

c) piaconként, illetve ügylettípusonként a garanciavállalás kezdő időpontját, valamint a garanciavállalás érvénybe lépéséhez szükséges feltételt.

(8) A szabályzat meghatározza

a) a központi szerződő fél rendelkezésére álló, a 12. § szerinti pénzügyi eszközöktől különböző eszközeinek fajtáját, azok megképzésének, felhasználásának szabályait, valamint azok mértékét,

b) a garanciavállalás keretében a központi szerződő fél tényleges teljesítési kötelezettsége bekövetkezésének időpontját és feltételeit.

A garanciavállalásra vonatkozó jogviszony keletkezése, megszűnése

5. §

(1) A garanciavállalásra vonatkozó jogviszony a központi szerződő fél és az ügyfél közötti garanciavállalásra vonatkozó szerződés aláírásával jön létre és a garanciavállalásra vonatkozó szerződés megszűnésével szűnik meg.

(2) A garanciavállalásra vonatkozó szerződés aláírása előtt a központi szerződő fél a szabályzatában rögzített módon és dokumentumok alapján ellenőrzi a garanciavállalásra vonatkozó feltételek teljesülését. A központi szerződő fél garanciavállalásra vonatkozó szerződést csak a garanciavállalásra vonatkozó feltételeket maradéktalanul teljesítő ügyféllel köt.

(3) A garanciavállalásra vonatkozó szerződés piaconként, illetve ügylettípusonként, valamint az elszámolási rendszerben való részvétel típusa szerint meghatározza a központi szerződő fél által az ügyfél részére nyújtandó garanciavállalási szolgáltatást.

(4) A szabályzat meghatározza

- a) a garanciavállalásra vonatkozó jogviszony felfüggesztésének, megszüntetésének, valamint megszűnésének eseteit,
- b) a garanciavállalásra vonatkozó jogviszony felfüggesztésének, valamint megszüntetésének rendjét és feltételeit.

(5) A szabályzat biztosítja, hogy a garanciavállalásra vonatkozó jogviszony ügyfél által kezdeményezett felfüggesztésére, illetve megszüntetésére csak abban az esetben kerülhessen sor, ha az ügyfél

- a) a központi szerződő fél által garantált ügyletekből eredő valamennyi kötelezettségét teljesítette, valamint
- b) biztosította az ügyfeleit megillető, az elszámolási rendszerben nyilvántartott pozíciók átruházását.

(6) A szabályzat meghatározza a központi szerződő fél folyamatait arra az esetre, ha a központi szerződő fél ügyfele fizetést korlátozó eljárás alá kerül, valamint ha az ügyfél tevékenységi engedélyét az arra hatáskörrel rendelkező hatóság visszavonja.

A garanciavállalás pénzügyi és technikai feltételei

6. §

(1) A szabályzat meghatározza a garanciavállalás igénybe vételére vonatkozó pénzügyi és technikai feltételeket, amelyek a garanciavállalás biztonságos és hatékony működését biztosítják.

(2) A szabályzat a garanciavállalás pénzügyi feltételeként legalább a következő követelményeket tartalmazza:

- a) az 5. § (3) bekezdése szerint meghatározott, egyes garanciavállalási szolgáltatási szintekhez tartozó saját tőke követelmény legkisebb mértékét és az annak való folyamatos megfelelést,
- b) a 12. § szerinti garancia- és biztosítékrendszer keretében előírt garanciaalap hozzájárulásoknak és egyéb biztosítékoknak a központi szerződő fél által meghatározott mértékben, formában és határidőre történő rendelkezésre bocsátását,
- c) a központi szerződő fél által garantált ügyletek kiegyenlítéséhez szükséges fedezetek rendelkezésre bocsátásának szabályait.

(3) A szabályzat a garanciavállalás technikai feltételeként legalább a következő követelményeket tartalmazza:

- a) a központi szerződő fél által garantált ügyletek elszámolását és kiegyenlítését biztosító szerződések megkötését, ennek központi szerződő fél részére történő bejelentését és a szerződéses jogviszony folyamatos fenntartását,
- b) a központi szerződő fél által garantált ügyletek kiegyenlítésére, a 12. § szerinti garancia- és biztosítékrendszer keretében előírt garanciaalap hozzájárulások és egyéb biztosítékok elhelyezésére szolgáló értékpapírszámlák és bankszámlák megnyitását, ennek a központi szerződő fél részére történő bejelentését és folyamatos fenntartását.

(4) A szabályzat meghatározza a központi szerződő fél által a garanciavállalás igénybe vételére vonatkozó pénzügyi és technikai feltételek teljesülésének ellenőrzési szabályait.

IV. FEJEZET KOCKÁZATKEZELÉS

A központi szerződő fél által garantált ügyletek nemteljesítésének kezelése

7. §

(1) A szabályzat egyértelműen meghatározza, mikor következik be nemteljesítési esemény, az hogyan kerül megállapításra, továbbá mi a nemteljesítés esetén követendő eljárásrend.

(2) A központi szerződő fél a nemteljesítés kezelésének eljárás rendjét úgy alakítja ki, hogy az biztosítsa az elszámolási és kiegyenlítési folyamat biztonságos és hatékony működését.

(3) A szabályzat a központi szerződő fél által garantált ügyletek nemteljesítése esetére meghatározza a központi szerződő felet megillető jogokat, a központi szerződő fél által alkalmazható intézkedéseket, valamint e jogok és intézkedések gyakorlásának rendjét.

(4) A szabályzat biztosítja 12. §-ban foglaltak szerint megképzett saját garanciaalap hozzájárulások és más egyéni biztosítékok teljes körű felhasználhatóságát az ügyfél megbízóinak nemteljesítése esetére is.

(5) A szabályzat kizárja az ügyfél megbízói által elhelyezett egyéni biztosítékok felhasználhatóságát az ügyfél saját nemteljesítése esetére.

(6) A szabályzat kizárja a 12. § szerinti garancia- és biztosítékrendszer felhasználhatóságát a garantált ügyletek nemteljesítésétől eltérő esetekben.

Piaci kockázatok kezelése

8. §

(1) A központi szerződő fél olyan egyéni biztosítékrendszert köteles meghatározni a szabályzatában, amely biztosítja legalább a következő piaci kockázatok fedezését:

a) biztosítékkal még nem fedezett, új pozíciók esetleges vesztesége,

b) a már megnyitott pozíciók esetében:

1. a legutolsó biztosítékszámítási időszak alatt bekövetkezett tényleges piaci árelmozdulások,

2. a következő biztosítékszámítási időszak alatt várható, szokásos piaci árelmozdulások.

(2) A szokásost meghaladó, hirtelen árváltozás miatti kockázatok csökkentése érdekében a szabályzat feljogosítja a központi szerződő felet, hogy

a) az általa megállapított árváltozási tartományokat meghaladó árelmozdulás esetében technikai áron végezzen értékelést és napközbeni fedezetbevonást rendeljen el,

b) a szabályzatában meghatározott esetekben felszólítsa az ügyfelet a kockázatának csökkentéséhez szükséges, a központi szerződő fél szabályzatában rögzített intézkedések megtételére.

(3) Amennyiben a piaci kockázatok mértéke alapján indokolt, a központi szerződő fél jogosult a (2) bekezdésben foglaltaktól eltérő esetekben is technikai árakat számolni és napközbeni fedezetbevonást elrendelni.

(4) A (2) bekezdés a) pontja szerinti árváltozási tartományokat a központi szerződő fél termékenként vagy lejáratonként megállapítja és legalább a honlapján nyilvánosságra hozza.

A garantált tőzsdei határidős és opciós ügyletek különös kockázatainak kezelése

9. §

(1) Garantált tőzsdei határidős és opciós ügyletek esetében a kockázatok korlátok között tartása érdekében a központi szerződő fél köteles a szabályzatában olyan limitrendszert meghatározni, amely alkalmas a koncentrált piaci részesedésből eredő kockázatok és az általa a szabályzatban meghatározott, az ügyfél saját tőkeerejéhez mérten aránytalanul nagy kockázatvállalások korlátozására.

(2) A központi szerződő fél az (1) bekezdés szerinti limitrendszernek való megfelelést folyamatosan ellenőrzi, továbbá szabályzatában meghatározza a limitrendszer megszegése esetére intézkedési jogosultságát, az egyes esetekben alkalmazható intézkedéseket, valamint azok szabályait.

Ügyfélkockázatok kezelése

10. §

(1) A szabályzat meghatározza a központi szerződő fél által ügyfél részére előírt adatszolgáltatás konkrét tartalmát, módját és határidejét.

(2) A szabályzatban a (1) bekezdés szerinti adatszolgáltatási kötelezettséget úgy kell meghatározni, hogy az biztosítsa a központi szerződő fél számára az ügyfél megbízható működésének figyelemmel kísérését, különös tekintettel a 6. § (2) bekezdésének (a) pontja szerinti saját tőkemegfelelési követelmény folyamatos teljesülésére.

(3) A szabályzat biztosítja a központi szerződő fél részére az ügyfélnél történő ellenőrzési jogosultságot, beleértve a helyszíni ellenőrzést is,

a) a szabályzatban foglaltak betartásának ellenőrzése érdekében,

b) a szabályzatban foglaltak ügyfél általi megszegése esetében,

c) az elszámolási rendszerben való részvételtől fakadó kockázat növekedésének megállapításakor.

(4) A szabályzat biztosítja a központi szerződő félnek, a garanciavállalásra vonatkozó szerződés megszűntetésén kívüli egyéb, az ügyféllel szemben alkalmazható intézkedési jogosultságát.

(5) A szabályzatban nevesíteni kell az (4) bekezdés szerinti intézkedési jog gyakorlásának eseteit és az egyes esetekben alkalmazható intézkedést.

(6) A szabályzat meghatározza az ügyfél jogorvoslathoz való jogának részletes szabályait a központi szerződő fél mérlegelési jogkörében hozott, (4) bekezdés szerinti intézkedése esetére.

Rendkívüli helyzetek kezelésére vonatkozó szabályok

11. §

(1) A rendkívüli helyzetek kezelésére vonatkozó működési rend ügyfeleket érintő folyamatait szabályzatban kell rögzíteni (továbbiakban rendkívüli helyzetek kezeléséről szóló szabályzat).

(2) A rendkívüli helyzetek kezeléséről szóló szabályzatot az ügyfelek tudomására kell hozni.

(3) A rendkívüli helyzetek kezeléséről szóló szabályzat meghatározza:

- a) a rendkívüli helyzetek típusait és kritériumait,
- b) a rendkívüli helyzetek megállapításának és kihirdetésének szabályait,
- c) az egyes rendkívüli helyzetek kezelésére szolgáló eljárások végrehajtásának körülményeit és következményeit, valamint a végrehajtás során a felekre háruló feladatokat,
- d) az előzetesen lefektetett eljárási rendtől való eltérés lehetőségét,
- e) az egyes rendkívüli helyzetekben a kapcsolattartás módját, a lehetséges kommunikációs csatornákat, valamint az ilyen helyzetekre kijelölt kapcsolattartó személyek listájának és elérhetőségének összeállítására és karbantartására vonatkozó eljárási rendet.

(4) A rendkívüli helyzetek kezeléséről szóló szabályzat meghatározza az elszámolási és kiegyenlítési folyamatban közreműködő egyéb szervezetekkel való együttműködés módját.

V. FEJEZET GARANCIAALAPOK ÉS EGYÉB BIZTOSÍTÉKOK

12. §

(1) A szabályzat egyértelműen meghatározza az ügyfelek és a központi szerződő fél közös tulajdonát képező garanciaalapok, valamint a további egyéni biztosítékok fajtáját, megképzésük és felhasználásuk szabályait.

(2) A központi szerződő fél az egyes biztosítékelemek mértékét, meghatározásuk módját, továbbá – ha értelmezhető – kiszámításuk egyedi paramétereit a szabályzatban vagy más módon, legalább a honlapján határozza meg.

(3) A központi szerződő fél a Tpt. szerinti garancia- és biztosítékrendszer keretében előírt garanciaalapok, kötelező biztosítékok megképzését és óvadékok elhelyezését, azok azonnali igénybevehetősége érdekében, szabályzatában kizárólag likvid eszközökben határozhatja meg.

(4) Az elfogadható fedezetek körét és a befogadási kondíciókat a központi szerződő fél legalább a honlapján nyilvánosságra hozza.

(5) A szabályzat meghatározza a garancia- és biztosítékrendszer, valamint a 4. § (8) bekezdésének a) pontja szerinti egyéb pénzügyi eszközök felhasználásának sorrendiségét.

(6) Az (5) bekezdés szerinti sorrendiség meghatározásánál figyelembe kell venni az ügyfél elszámolóházánál, illetve központi értéktárnál nyilvántartott saját tulajdonú, szabad pénzügyi eszközeit is, amelyek a Tpt. alapján nemteljesítés esetében ugyancsak óvadékkul szolgálnak.

(7) Az (5) bekezdés szerinti sorrendiség meghatározásánál a szabályzat biztosítja, hogy
 a) a nemteljesítő fél tulajdonában álló, illetve a nemteljesítő fél által rendelkezésre bocsátott pénzügyi eszközök felhasználása történik meg elsőként, valamint
 b) a (6) bekezdés szerinti saját tulajdonú, szabad pénzügyi eszközök, valamint az egyéni biztosítékok felhasználása minden esetben megelőzi a garanciaalapok, valamint a 4. § (8) bekezdésének a) pontja szerinti, központi szerződő fél rendelkezésére álló egyéb pénzügyi eszközök felhasználását.

VI. FEJEZET DÍJMEGÁLLAPÍTÁS ALAPELVEI

13. §

(1) A központi szerződő fél szabályzata egyértelműen meghatározza
 a) a fizetendő díjakhoz, jutalékokhoz, költségekhez kapcsolódó szolgáltatásokat,
 b) a díjfizetés alapját, módját és idejét,
 c) a garanciavállalásért, a garantált ügyletek nemteljesítése esetén, valamint a központi szerződő fél garanciavállalásából adódó egyéb fizetendő díjakat, jutalékokat, költségeket,
 d) a fizetendő díjakhoz, jutalékokhoz, költségekhez kapcsolódó esetleges kedvezményeket, azok igénybe vételének feltételeit,
 e) a fizetendő díjak, jutalékok, költségek kiszámításának módját.

(2) Az díjakat a szabályzat az (1) bekezdés a) pontja szerint úgy határozza meg, hogy az egyes szolgáltatásokra külön állapítja meg a díjat annak érdekében, hogy az ügyfél az egyes szolgáltatások igénybe vételéről szabadon dönthessen.

(3) A garanciavállalási díjakat a szabályzat legalább az 5. § (3) bekezdése szerinti garanciavállalási szintenként és a központi szerződő fél által végzett tevékenységenként határozza meg.

(4) A központi szerződő fél által felszámolt díjakban, jutalékokban, költségekben csak a forgalom nagysága, a nyújtott szolgáltatás tartalma, a választott kommunikációs mód alapján lehet különbséget tenni.

VII. FEJEZET A SZABÁLYZAT KÖZZÉTÉTELÉRE VONATKOZÓ ÁLTALÁNOS ELŐÍRÁSOK

14. §

(1) A szabályzatokat és azok módosításait, ide nem értve a 11. § szerinti rendkívüli helyzetek kezeléséről szóló szabályzatot és annak módosításait, a központi szerződő fél köteles nyilvánosan közzétenni és folyamatos elérhetőségüket a honlapján biztosítani.

(2) A szabályzatokat és azok módosításait a központi szerződő félnek az ügyfelekkel meg kell ismertetnie, és ésszerű időt kell biztosítania az észrevételeik megtételére.

(3) A (2) bekezdés szerinti észrevételek megtételére a központi szerződő fél az ügyfeleknek legalább 5, átfogó vagy nagy terjedelmű módosítás esetén legalább 10 munkanapot biztosít.

(4) A (2) bekezdés szerinti eljárástól a központi szerződő fél kizárólag a következő esetekben tekinthet el:

- a) a díjakról, jutalékokról és költségekről rendelkező szabályzat, illetve annak módosítása esetén,
- b) a kockázatkezelési eszközök szabályzatban meghatározott típusának, illetve mértékének változása esetén,
- c) ha a szabályok (2) bekezdés szerinti módosítása az elszámolási és kiegyenlítési folyamat biztonságos és hatékony működését akadályozza.

(5) A szabályzatokat legalább magyar nyelven, amennyiben pedig az ügyfelek összetétele indokolja, legalább egy, a nemzetközi pénzügyi piacokon általában használt nyelven elérhetővé kell tenni az (1) bekezdésben írtak figyelembevételével.

VIII. FEJEZET ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

15. §

(1) E rendelet 2009. február 28-án lép hatályba.

(2) Az e rendelet hatálybalépésekor a Magyar Köztársaság területén már központi szerződő fél tevékenységet végző szervezet legkésőbb a rendelet hatálybalépését követő 6 hónapon belül köteles a rendeletben meghatározott követelményeknek eleget tenni.

16. §

(1) E rendelet 15. §-ának (2) bekezdése 2009. szeptember 2-án hatályát veszti.

(2) E § 2009. szeptember 3-án hatályát veszti.

Simor András s.k.,
a Magyar Nemzeti Bank elnöke